

Mijn studie- en studententijd

Sint Nicolaas School, Lagere School te Lierderholthuis

We hadden in mijn jeugd in het dorpje Lierderholthuis (bij Zwolle) nog geen kleuterschool. Er was sinds 1909 alleen maar een kleine drie-mans Lagere School, de Sint Nicolaas School, een katholieke zogenaamde maart-school op nog geen 200 meter van mijn ouderlijk huis. Een mooie website van de huidige school is te vinden op www.bssintnicolaas.nl. Ik was op 3 maart jarig, dus ging ik daar in 1947 op amper 6-jarige leeftijd naar toe.

Mijn leerkrachten daar waren:

- juffrouw **Spitzen** van de klassen 1 en 2,
- meester **Mulder** van de klassen 3 en 4,
- meester **Spit** van de klassen 5, 6, 7 en 8.

Ik zie ze nog in de pauzes - gedriëen met meester Spit in het midden - met ferme pas door de lange brede gang met granito vloer langs de drie klaslokalen marcheren; al keuvelend met elkaar: heen en weer, heen en weer, heen en weer, enz.

Juffouw Spitzen woonde 3 km verderop in Heino; haar man had daar aan de rand van het dorp een bloemenwinkel met daarachter bloemenkassen. Ze kwam eerst op de fiets naar school en later op een Solex.

Ze is indertijd wel nog een tijdje uit de roulatie geweest. We kregen toen een vervangende Juf. Haar naam herinner ik me niet meer; mogelijk is dat toen mevrouw E. Roosendaal - de Jong geweest.

Meester Mulder, geboren in Nijkerk, woonde in een vrijstaand huis, direct naast de school. Ik weet nog dat hij - als hij heel erg kwaad werd in de klas - soms zijn horloge naar de boosdoener(s) gooide. Verder was meester Mulder een vrij zachtaardig figuur, waar we maar matig ontzag voor hadden. Hij gaf 's avonds op school ook bijlessen in natuur- en scheikunde (bemesten, kunstmest, bestrijdingsmiddelen, e.d.) aan jonge boeren. Ik zie nog die - toen voor mij volledig onbegrijpelijke - scheikundige symbolen 's ochtends op het nog niet gewiste schoolbord staan.

Met zijn zonen Henk en Frans Mulder ging ik indertijd heel goed om.

Meester Spit, geboren in Oldenzaal, was de meest markante van de drie. Hij was de hoofdonderwijzer en woonde in een aan de school vastgebouwde woning. Nu wonen mijn zus Gretha en haar man Marten van Lenthe daar. Mevrouw Spit speelde vroeger veel piano; die stond in de tussenkamer.

Van mijn moeder moesten we 's ochtends om 8 uur vóór schooltijd altijd eerst naar de kerk. Op weg daar naar toe, hoorde je meester Spit (vanuit zijn slaapkamer met een open raam aan de straatkant) altijd zwaar hoesten. Hij was een kettingroker, hij rookte toen North State en Lexington sigaretten. Als deze onder schooltijd op waren, moesten we die voor hem in het winkeltje van Bouwhuis gaan halen. Van zijn sigarettenrook hadden we toen op school echter weinig last. De kolenkachel - die met regelmaat (ont)plofte en waar meestal onze klompen achter stonden - stonk in de winter waarschijnlijk veel harder en in de zomer stonden de ramen van het hoge klaslokaal altijd ver open.

Zijn zoon Herman Spit - een half jaar jonger dan ik, dus van een klas lager - was indertijd een vriend van me. Samen met hem kreeg ik in de 5^e en 6^e klas eenmaal per week na schooltijd van meester Spit les in de Franse taal. Veel heeft dat echter niet geholpen, mijn kennis van de Franse taal is nog steeds vrij pover. Achteraf heb ik me wel eens afgevraagd of meester Spit zich toen (zonder zijn lesboekjes) erg veel beter met een Fransman zou kunnen onderhouden, dan ik nu.

Aan het begin van het jaarlijkse bevrijdingsfeest - zoiets als de volksfeesten nu - hield meester Spit altijd een boeiende toespraak tot ons over "Oorlog en Bevrijding". Dat feest was in het weiland van boer Van Dam ('t Hoaken), achter schoenmakerij Kloppenberg. De zaterdag was tot de avond voor ons kinderen; daarna werd onze gratis draaimolen snel omgebouwd tot een zweefmolen, waar je dan wel voor betalen moest. Ik vergeet ook nooit de melkbussen met chocolademelk van melkfabriek Heino Krause (wat was lekker!) en de klassikale wedstrijden (zak-, ei-op-lepel- of kruiwagenlopen, koekhappen, e.d.) met natuurlijk de daarbij te winnen prijzen. De zaterdagavond en de gehele zondag was voor iedereen. Vooral het dansen in de feesttent (èn het bier drinken daar) was toen bij de ouderen erg populair. Mijn moeder kookte dat feestweekend voor ons altijd een gigantische grote pan met "kruudmoes", dat vond ze "makkelijk". Het water loopt me weer in de mond! Op de maandag na het feest gingen wij na schooltijd de op het feestterrein verloren centen, stuivers en dubbeltjes zoeken in het gras. Succes was altijd verzekerd, soms vond je zelfs een kwartje!

Meester Spit was een zéér markante persoonlijkheid in ons dorpje. Iedereen had ontzag voor hem, zeker als hij er zelf bij was. Zoals pastoor Rouwhorst en zijn gastpater of gastkapelaan liepen te brevieren, zo liep meester Spit vroeger bij goed weer over de Lierderholhuisweg na schooltijd een boek te lezen: rechtop, fier en statig. In mijn herinnering was zijn gestalte imposant: een hoekig lang hoofd met korte en hoog-opgeknijpte haren, vrij fors postuur en een redelijke buikomvang. Hij ging er nogal prat op dat hij in Zwolle een ouderwetse kapper had, die toen nog steeds volledig met de hand knipte en dus nog geen elektrische tondeuse gebruikte. Zijn redelijke buikomvang was de reden dat hij bij ons - de dorpsjeugd - de bijnaam "Bierbuik" gekregen had. Of hij veel van dat vocht dronk? Dat geloof ik niet, hij ging maar één keer per week een avond kaarten in café Kappert bij de spoorwegovergang. Zijn vervoersmiddel was eerst een fiets en werd wat later een Solex.

Zijn straf voor ons belhamels bestond meestal uit nablijven en/of het schrijven van een groot aantal strafregels in de trant van "Ik mag niet ... ..". Voor mindere vergrijpen moest je je hand plat op zijn tafel leggen en kreeg je er een paar ferme tikken met de vlakke kant van een lineaal op. Kom daar nu nog maar eens mee! Voor hele kleine vergrijpen werd je naar de gang gestuurd of in de hoek gezet.

Een gymnastieklokaal hadden we niet. De gymles van meester Spit bestond meestal uit staballen of voetballen op het schoolplein. Lekker rustig voor hem! Dat sporten boeide mij toen ook al niet erg. Ik moest bij het voetballen altijd minimaal 3 keer de bal aanraken, anders kreeg ik straf.

Ik vind dat meester Spit een bijzonder goede leermeester is geweest. Methoden die pas veel later als vernieuwend in het onderwijs beschouwd werden, paste hij toen al toe. Wij moesten bijvoorbeeld rond 1950 al scripties maken over bepaalde onderwerpen, uiteraard toen handgeschreven met uitgeknipte en ingeplakte plaatjes. Soms was dat niet eenvoudig, want je kon toen niet zo maar even wat van het Internet plukken. Ook het niet-ééntonig, maar wat meer gedragen, voorlezen in de klas stelde hij zeer op prijs. Ik herinner me nog dat Dinie Veltien - van een klas hoger - daar heel goed in was; wij durfden dat niet zo. Ik meen dat daarbij toen vaak gebruik gemaakt

werd van de boekjes *Frisch en Fraai*. Die “ch” zit in mijn geheugen, maar of wel dat echt zo was betwijfel ik nu een beetje. Zelf las meester Spit ons ook vaak voor, zoals bijvoorbeeld het boek *'t Begon onder Melkenstijd* van Jan Peelen, wat zich afspeelde bij Renkum tijdens het uitbreken van de oorlog. Ook herinner ik me nog heel vaag een spannend verhaal over een ketelbikker, die bijna gekookt werd nadat hij opgesloten raakte in zijn stoomketel.

Meester Spit liet ons eens 2 stukken touw van precies 10 meter lengte afknippen. Daarmee moesten wij op de weg vanaf de school in de richting van Heino - dus in een ons zéér bekende omgeving - 10 stukken van 100 meter (dus samen precies één km) uitzetten. Ik merkte later dat ik heel goed (zeker beter dan gemiddeld!) kortere afstanden kon schatten. Dat komt volgens mij door die simpele jeugdige ervaring met gemeten afstanden op “bekend terrein”.

Gebaseerd op onze rapportcijfers hadden we ook een prestatienummer 1, 2 en 3 in de klas. Dat ging meestal tussen Martin Hemels, Hein Bouwhuis en mij. Helemaal eerlijk was meester Spit daarbij echter niet. Als het even kon manipuleerde hij zo, met de weegfactoren voor de verschillende vakken, dat ik op nummer 1 eindigde. Ik had toen kennelijk toch een streepje voor bij hem. Dat vonden de anderen niet zo leuk, maar ik ook niet. Een gemiddeld wat juistere volgorde was m.i. toen: Martin (1), Hein (2) en ik (3).

Meester Spit noemde me indertijd vaak gekscherend “John Barbirolly”, dat was de naam van een vrij bekende Engelse dirigent in die tijd. Waarom? Ik heb het nooit geweten! Onvermoedde muzikale kwaliteiten had en heb ik zeker niet.

Door de invloed van meester Spit hoefde ik uiteindelijk van mijn vader na de Lagere School niet naar de Ambachtsschool in Raalte, maar mocht ik naar de Hogere Burger School (HBS) in de grote stad Zwolle. Daar ben ik beiden nog steeds dankbaar voor. Mijn vader troostte zich als timmerman-aannemer toen waarschijnlijk met de gedachte dat ik daarna wel HTS-bouwkunde zou gaan doen en zo alsnog in zijn geliefde “bouwvak” zou geraken.

Thomas à Kempis Lyceum, Hogere Burger School te Zwolle

Ik moest in 1953 eerst een toelatingsexamen voor de HBS afleggen en daar slaagde ik voor. Meester Spit had mij dus goed les gegeven. Ik denk achteraf dat de uitslag van dat examen voor hem ook wel spannend was, want ik was - na Johan Elshof - pas de tweede in ons dorpje die in de grote stad Zwolle een middelbare schoolopleiding ging volgen. Het op 11 september 1950 geopende Rooms-Katholieke “Thomas à Kempis Lyceum” lag aan de Grote Baan bij de Veemarkt (met markt op vrijdag) in Zwolle. Daar ging ik vijf jaar lang - in weer en wind - elke dag op de fiets naar toe, een afstand van ruim 17 km. Alleen als het echt héél koud was, mocht ik met de trein.

Ik herinner me nog een aantal namen van de leerkrachten van toen:

- Mijnheer **Chapin**, de directeur.

Dat was een aimabel, maar wel streng, figuur. Hij gaf tevens les, maar ik kan me niet herinneren dat ik ook les van hem heb gehad.

- Mijnheer **de Man**, leraar wiskunde.

Hij was een klein en gedrongen mannetje. Ik zie hem nog zeer wijdbeens voor onze klas staan met de woorden: “Dit is een gelijkbenige driehoek”. Hij heeft me een zekere liefde en voorkeur voor de wiskunde bijgebracht.

- Mijnheer **van der Wiel**, leraar geschiedenis.
Hij gaf ons heel plezierig les en deed ook nog iets in de politiek (KVP) in Zwolle. Ik herinner me nog een meerdaagse schoolreis met hem naar Münster in Duitsland (en dat zo kort na de oorlog!).
- Mijnheer **van der Werf**, leraar Frans.
Dat was een zeer rustige en sympathieke man. Hij deed erg zijn best voor mij, maar Frans was beslist niet mijn sterkste vak.
- Mijnheer **Entjes**, leraar Nederlands.
Hij werd later hoogleraar in de Nedersaksische Taal- en Letterkunde (ongeveer ook mijn dialect dus) aan de Universiteit van Utrecht, opvolger daar van prof. Heeroma. Prof. H. Entjes is op 8 mei 2006 overleden; op website www.sont.nl was op 11 juli 2009 onder ‘*Laatste Nieuws / Hendrik Entjes overleden*’ nog een filmpje van een deel van een interessant interview met hem na zijn pensionering te vinden. Leuk om te zien en te horen, zeker voor hen die hem gekend hebben.
- Mejuffrouw **Verberne**, lerares Nederlands.
Zij was een wat verlegen, nog erg jonge, blonde lerares. We hadden een al wat oudere forse Indonesische jongen in de klas en daar had ze toen echt moeite mee. Die kon haar flink aan het blozen krijgen.
- Kapelaan **Schrijver**, moderator en leraar godsdienst.
Deze strenge, toen nog vrij jonge, Zwolse priester was in Heino geboren. Zijn vader had daar een boerderij aan de Molenweg en was een klant van mijn vader.
- Mijnheer **Koks**, leraar natuurkunde.
Ik herinner me eigenlijk alleen nog maar de naam “Pa Koks” en dat hij een vrij saaie leraar was.
- Mevrouw **Koks-Keesom**, lerares scheikunde.
Ze trok altijd een wat zuur gezicht, maar ze kon heel goed lesgeven. De vader van “Ma Koks” was de Leidse hoogleraar in de natuurkunde prof. Keesom, die met vloeibaar helium op zeer lage temperaturen experimenteerde. Hij heeft zeer nauw samengewerkt met prof. Kamerlingh Onnes (Nobelprijswinnaar Natuurkunde in 1913) en kreeg vele onderscheidingen voor zijn wetenschappelijke werk.
- En was onze amanuensis toen niet een zekere Angelinus (Linus) **Scholten**? Die naam vond ik bij het zoeken op het Internet. Zijn slanke postuur en gezicht herinner ik me nog wel vaag, maar de naam echter niet.
- Mijnheer **Ras**, was dat niet de naam van onze goedlachse gymastiekleraar? Hij heeft mij nog zwemmen geleerd. Sporten en voetballen op de veemarkt en gymnastiek in de gymzaal van een school net voorbij het R.K. Ziekenhuis. Nee, die inspanningen waren beslist geen hobby’s van me.

Wonderlijk hoe die namen van mijn leraren van toen - nu na ruim 50 jaar – toch weer boven komen drijven!

Van mijn mede-leerlingen op de HBS herinner ik me er maar enkelen meer goed, zoals Johan Burgman waar ik nog steeds contact mee heb. Ik weet nog dat we met zijn vader naar de Expo '58 in Brussel geweest zijn. Ook herinner ik me Rinus Smale (omdat ik nog een foto van hem heb met een leuke band tijdens een gezamenlijke fietstocht) en Johan Elshof (reeds jong overleden), Martin en Henk Hemels, Herman Spit en Gerda Jansen (omdat ik daarmee naar school fietste).

Voor de rest herinner ik me alleen nog maar vaag wat andere gezichten, zoals die van Coen Grafhorst (woonde vlak bij school, ik meen in de Hoogstraat), Bernard van Dam (een boerenzoon), een Indonesische jongen die zich Spanky liet noemen (zijn vader werkte bij de IJsselcentrale in Harculo), Richard (van?) de(r?) Graaf (zijn vader was

ingenieur en dat maakte toen veel indruk op me) en enkele andere gezichten waarbij ik geen namen meer weet.

Mijn studie op de HBS in Zwolle verliep echter niet zonder problemen!

In de eerste klas ging het prima. Ik kreeg aan het eind van het jaar zelfs een 1^e prijs voor vlijt: het boek "De Witte" van Ernest Claes. Ik heb dat boek nog steeds.

In de tweede klas ben ik meer op de zesjes-toer gegaan, maar doordat ik in de 2^e helft van dat jaar tot twee keer toe een pols brak (eerst vallen op het ijs en daarna over een fiets die op de grond lag) ging dat net mis. Maar, die gebroken polsen waren geen echt excuus, het was mijn eigen schuld! Dat jaar heb ik van mijn ouders over mogen doen, nu met succes.

In de derde klas ging het weer mis, nu wèl tot mijn verbazing. Ik had twee zeer dikke onvoldoendes voor tekenen en gymnastiek en een vijf voor biologie. Maar daar stonden wel zevens en achten voor de exacte vakken tegenover. De talen waren altijd zessen geweest, soms een heel enkel zeventje.

Ik moest toen van mijn ouders van school af en "de bouw" in, beginnend als hulpje van mijn vader's personeel. Dat dat geheel mijn eigen schuld was, daar was ik wel van overtuigd. Misschien heeft dat besef mij daarna gered.

Ik vergeet nooit meer dat ik een paar weken later een "knecht" (ja, zo heette die toen) op de 's Gravenweg bij het maken van een betonnen waterkering of bruggetje aan het helpen was en mijn vader op zijn motorfiets aan kwam rijden. Hij was bij de directeur van de HBS op bezoek geweest. De directeur had mijn slechte prestaties bij hem enigszins goed gepraat. Hoewel het wel een twijfelachtige situatie was, zou ik - volgens hem - op deze cijfers eigenlijk niet mogen blijven zitten. Maar er waren op dat moment nogal grote conflicten tussen de leerkrachten onderling. In die sfeer op school kon en wilde hij hun beslissing niet meer terugdraaien. Ik mocht toen van mijn ouders dat jaar toch weer overdoen, maar daarna moest de dag-HTS wel een avond-HTS worden. Voor wat hoort wat, want er stonden toen nog een dozijn kinderen achter me, die mogelijk op kosten van mijn ouders wilden gaan studeren. Maar, wat was ik blij!

Hier heb ik wel van geleerd, ik heb daarna mijn studie een heel stuk serieuzer opgevat. In 1958 heb ik de 3-jarige HBS (dat was toen gelijk aan een 4-jarige MULO) met goede cijfers afgesloten. Maar ik had er wel 5 jaar voor nodig gehad, een rendement van slechts 60 procent.

In de zomervakanties van de HBS heb ik steeds ongeveer vier weken gewerkt, om een zakcentje bij te verdienen.

Na het eerste schooljaar heb ik bij Johnny van Raalte - handelsvertegenwoordiger van 'Houthandel van Raalte' in Zwolle - de lange grof-gazen omheining van zijn bungalow en tuin met de hand ontroest en daarna opnieuw geteerd. Vervelend en vies werk bij heel plezierige mensen. Mijn vader was een klant van Johnny.

De volgende twee jaren heb ik in de vakantie bij de Hevea rubberschoeiselfabrieken in Raalte gewerkt. De directeur daar (ik meen dat hij "te Riele" o.i.d. heette) was een kennis van mijn vader. Ik deed daar eenvoudig werk in het voorraad- en verzendmagazijn, zoals produktiebonnen sorteren en tellen, verzendorders gereed maken, inpakwerk, e.d. Ik herinner me nog de naam van de magazijnchef daar: de heer Dibbets. Het was er plezierig werken. Het 2^e jaar werkte mijn (inmiddels overleden) broer Bart daar in de produktieafdeling en maakte sportschoenen; hij was er in vaste dienst aangenomen. In de cantine kon je heerlijke dingen kopen die je thuis

niet kende, bijvoorbeeld vanillevla of warme karnemelk met suiker. Ik meen dat je daar toen ook nog gratis cantine-bonnen voor kreeg.

Na het vierde en vijfde schooljaar heb ik in de zomervakantie bij mijn vader in “de bouw” gewerkt.

Avond-HTS, G.J. de Jongweg 4-6, Rotterdam

Ik had in 1958 een baan gevonden als leerling-ijzerwerker bij de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij. Dat was een grote scheeps- en reparatiewerf in Heijplaat, een tuindorpje bij Rotterdam. Een baan in de scheepsbouw vinden was in die tijd heel gemakkelijk, men schreeuwde toen om mensen.

Mijn beginsalaris daar was Fl. 18,11 netto per week en ik moest Fl. 25,00 per week kostgeld aan mevrouw Haubrich – mijn hospita - betalen. Door mijn ouders moest er in het begin dus nog flink geld bijgepast worden, maar dat werd wel snel minder.

Mijn studierichtingskeuze “bouwkunde” was inmiddels al uitgebreid tot “scheepsbouwkunde”. Ik had me aangemeld voor de schakelklas op de Avond-HTS in Rotterdam. Met mijn 3-jarige HBS vooropleiding moest ik volgens de papieren eerst één jaar de schakelklas gaan doen, om daarna de 6-jarige Avond-HTS opleiding te gaan volgen. Bij een diploma van de 5-jarige HBS mocht je wel gelijk beginnen.

Bij het afhalen van het lesrooster op school, zag ik mijn naam niet bij die van de schakelklassers staan, hij stond echter wel bij de “1e klas Scheepsbouwkunde”. Er was waarschijnlijk een fout gemaakt! Ik heb er nooit met iemand over gesproken en ben gewoon in de 1e klas begonnen. Iets harder werken en ik kon zo één jaar van mijn twee jaren verlies op de HBS terugverdienen. Dat is gelukt!

Veel lessen gingen - vooral in het begin - samen met die van de werktuigbouwkunde leerlingen.

Mijn leraren scheepsbouwkunde op de Avond-HTS waren:

- Ir. **H.R. de Jong**, hoofdingenieur Scheepvaartinspectie
- Ing. **J. van der Touw**, technisch hoofdambtenaar TH Delft
- Hr. **Stibbe**, met een tekenkamerfunctie bij een middelgrote scheepswerf
- Ir. **J.C. de Does**, wetenschappelijk hoofdmedewerker TH Delft
- Ir. **J.J. van den Bosch**, wetenschappelijk medewerker TH Delft

We hadden een klas met slechts zes leerlingen, wat toen voor Scheepsbouwkunde zelfs redelijk veel was. Drie ervan zouden na zes jaar de eindstreep halen: Arie Jansen, Ton de Ridder en ikzelf. Hans Wtenweerde viel iets eerder af. Ruim daarvoor waren er al twee verdwenen, hun namen weet ik niet meer.

Van de andere klassen herinner ik me alleen de naam Aad Versluis; niet zo moeilijk want dat werd een latere collega en vriend. Oh ja, en natuurlijk Jan Pijfers die een klas lager zat; dat werd later ook een collega van me in Delft.

Het waren drukke tijden, overdag werken en ‘s avonds naar school. Die avond-HTS studie vergde toen 4 avonden van 4 lessen per week (van 18:10 tot 21:40 uur). Dat was de helft van de lessen op de dagschool, maar onze avondstudie duurde dan ook twee keer zo lang. Praktijk telde hierbij niet mee; dat had je vanzelfsprekend overdag al. In feite had ik gedurende die zes studie jaren, behalve in de schoolvakanties, alleen maar op de zaterdagavond en deels op de zondag vrij.

In 1964 heb ik met goede cijfers mijn eindexamen “HTS-scheepsbouwkunde” gehaald. Ik had wel van mijn falen op de HBS geleerd, hoewel ik - maar alléén wanneer het kon - op de HTS ook nog wel eens een avond verzaakte. Ik had toen al “vaste verkering” en dat hielp zeker ook mee om mijn studie nu wèl serieus te nemen.

Tijdens mijn militaire dienstitijd heb ik in 1965 nog een tijdje gepoogd om ook de richting Werktuigbouwkunde van de Avond-HTS te volgen. Ik zat toen op de vliegbasis Ypenburg in militaire dienst, was inmiddels getrouwd en woonde in de Biesbosch en de school lag daar tussen in: in Rotterdam. Maar, ik kon ‘s avonds maar amper op tijd, of soms net niet, het laatste pontveer bij de Kop van ‘t Land halen. In het laatste geval moest ik dan op mijn motorfiets weer terug naar Dordrecht, om vervolgens via de brug bij Gorinchem naar huis te gaan. Na enkele maanden bleek deze studie dan ook fysiek geen haalbare kaart te zijn.

Technische Hogeschool Delft, later Technische Universiteit Delft

Wij zijn in 1968 vanuit de Biesbosch naar Pijnacker bij Delft verhuisd en mijn droom werd nu om Delfts ingenieur te worden. Als HTS-er zonder 5-jarige HBS moest je destijds eerst aan een toelatingsonderzoek (een “colloquium doctum”) deelnemen. Ik heb me na mijn militaire dienstitijd daar eerst op voorbereid; de LOI gaf zo’n cursus. Toen ik me begin 1968 aan wilde melden voor dit toelatingsonderzoek, kreeg ik te horen dat ik de volgende week even terug moest komen. Die andere week kreeg ik te horen dat deze toets voor HTS-ers vervallen was. Een vlot begin dus, maar ik had er wel voor niets veel tijd ingestoken. Hoewel, wat je leert is natuurlijk nooit weg.

Ik kreeg van mijn werkgever, de toenmalige Technische Hogeschool Delft, een beperkte mogelijkheid om “in de tijd van de baas” te gaan studeren. Ik mocht 4 uur per week aan mijn studie besteden. De collegetijd duurde echter ongeveer een half jaar per jaar en ik had geen reistijd van mijn werkplek naar de collegezalen. Daarom mocht ik van prof. Gerritsma - toen nog mijn zeer welwillende baas - maximaal 8 college-uren per week volgen. Dat was prachtig! Veel meer kon ik ‘s avonds, in de weekenden en in mijn vakanties toch niet behappen. Het afstuderen te zijner tijd zou dan over een onderwerp gaan dat de Technische Hogeschool Delft toch moest uitvoeren, zodat ik dat als werknemer kon doen.

We waren net drie jaar getrouwd en Leni bleef voorlopig thuis om er voor ons verstandelijk gehandicapte zoontje Peter te zijn. Ik hoefde van haar niets in het huishouden te doen en kon dus veel van mijn vrije tijd aan de studie in Delft besteden. Enige huishoudelijke ervaring heb ik derhalve nog steeds niet!

Ik heb deze studie zonder enige problemen gedaan. Ik ben slechts voor één vak gezakt, ik had een 5 voor “Inleiding Bedrijfsleer” van Malotau en In ‘t Veld. Dat was het enige “wat socialere” vak in mijn studie. Ik had weinig zin om tijd aan dat vak te besteden; de stof interesseerde me totaal niet. Ik kon die 5 laten staan, want voor de rest had ik toch hoge cijfers en geen onvoldoendes. Maar, dat wilde ik ook weer niet. Dus nog een keer onvoorbereid proberen, maar consequent weer een 5. Het was echter mijn eerste (en enige) multiple-choice tentamen en mijn fouten en de goede antwoorden ben ik toen bij de docenten gaan inzien. Dat hielp, de derde keer kreeg ik bijna dezelfde vragen als de eerste keer. Resultaat: nu zelfs een 7 en dus geen

enkele onvoldoende op mijn lijst. Maar ik had wel drie keer op mijn vrije zaterdag tentamen moeten doen; het was het enige vak dat op zaterdag getentamineerd werd.

Na ruim 6 jaar studie - wat in die tijd zelfs voor "normale" studenten vrij snel was - ben ik ten behoeve van het scheepsrouteerbureau van het K.N.M.I. in De Bilt afgestudeerd op "Vaartafval van Schepen in Zeegang". Daarvoor had ik voor mijn hoogleraar nog een studie gemaakt over een aanvaring tussen twee schepen bij Vlissingen i.v.m. een juridisch schuldvraag-onderzoek.

Voor mijn afstudeer-examen bij prof. Gerritsma in januari 1975 kreeg ik tenslotte zelfs een 9. Misschien wat arrogant, maar hier ben ik nog steeds erg trots op!

De gemiddelden van mijn *P1*-, *P2*-, *K*- en *II*-vakkencijfers lagen allen tussen ruim boven de 7 en net onder de 8; het totaal-gemiddelde was iets in de buurt van $7\frac{3}{4}$. De povere studieresultaten uit mijn vroegere HBS-tijd stonden hiermee toch wel in een zéér schril contrast!

Namen van mijn "jaargenoten" in Delft waren: Gerrit Langelaar, Lex en Jelle Keuning, Michiel Wijsmuller, Maarten de Groot, Martin Hoekstra, Gerrit-Jan Schepman, Bob van Marle en Bert Deetman. Er waren er ongeveer 25, maar de rest van de namen ben ik even vergeten.

Van deze is alleen Bob van Marle eerder afgestudeerd dan ik; dat was toen - meen ik - op het onderwerp: "Liftkrachten op Zeilen". Hij is zich later bij het RIVO in IJmuiden (visserijonderzoek) gaan werken. In dat kader heb ik later beroepsmatig nog contact met hem gehad.

Tenslotte

Ik was al bijna 34 jaar oud toen ik afstudeerde in Delft. Een eventuele promotie heb ik daarna nog wel heel even overwogen, maar dat idee heb ik toch maar weer gauw uit mijn hoofd gezet. Het was nu echt welletjes geweest!

Dit was dus mijn studententijd; niet helemaal datgene wat men daar traditioneel onder verstaat. Vooral gedurende mijn studie in Delft, was het véél en hârd werken in mijn "vrije tijd". Maar, ik heb er nooit spijt van gehad!

Pijnacker, 12-07-2009
Johan Journée